

Till konstitutionsutskottet:

2019-07-09

Granskning av klimat- och miljöminister Isabella Lövins samt regeringens återrapportering av Klimatklivet till riksdagen

I sin granskning av regeringens stödprogram Klimatklivet i januari 2019 riktade Riksrevisionen skarp kritik mot programmets utformning i flera delar. Riksrevisionen konstaterade också att Naturvårdsverkets rapportering till regeringen varit utförlig och innefattat både för- och nackdelar, men att regeringen i sin rapportering till riksdagen i sin tur givit en ensidigt positiv bild. Riksrevisionens tydliga rekommendation var att regeringen ska säkerställa att rapporteringen till riksdagen, om Klimatklivet och eventuella framtida stöd, är rättvisande och även innefattar de samlade samhällsekonomiska effekterna. Om regeringen ger en ofullständig och förskönande återrapportering till Sveriges riksdag är det djupt allvarligt.

I 1 kap. 9 § regeringsformen, RF, står att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Johan Hirschfeldt skriver i lagkommentaren att bestämmelsen kan ses som ett principstadgande rörande de krav på normmässighet och objektivitet som ställs på den som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter inklusive på regeringen som fullgör sådana uppgifter. Enligt objektivitetsprincipen ska hänsyn inte tas till ovidkommande omständigheter och enligt 1 kap. 6 § RF svarar regeringen inför riksdagen.

I ett flertal ärenden har konstitutionsutskottet de senaste åren understrukt vikten av att uttalanden från statsråd ska vara korrekta. En korrekt bild av något handlar inte bara om vad som sägs utan även vad som inte sägs och därmed undanhålls.

Våren 2017 granskade konstitutionsutskottet utskottet hanteringen av beslut om anskaffning av ubåtar (bet. 2016/17:KU20 s. 170 f.). I ärendet granskade utskottet tre frågor som rörde anskaffning och beställning av två nya ubåtar. När det gäller den information om ubåtsbeställningen som försvarsministern och regeringen hade lämnat till riksdagen noterade utskottet att beställningen bl.a. hade stor budgetmässig betydelse och att det därför var viktigt att informationen var tydlig, fullständig och aktuell (s. 187). Utskottet noterade att oklarheter hade kunnat förebyggas om försvarsministern lämnat viss information i ett tidigare skede än vad som nu gjorts.

Våren 2019 granskade konstitutionsutskottet Utrikesdepartementets hantering av en utvärdering av säkerhetsråds kampanjen. Regeringen och utrikesministern fick allvarlig enig kritik på en rad punkter, varav en handlade om vikten av att lämna fullständig och korrekt information. Utrikesdepartementet hade lämnat ofullständig information till utrikesutskottet när det gäller frågan om förekomsten av andra handlingar än slutsatserna i den aktuella utvärderingen. Konstitutionsutskottet fann därför skäl att understryka betydelsen av att departementet lämnar fullständig och korrekt information.

Det klimatpolitiska ramverket som riksdagen antog 2017 stipulerar att klimatpolitiken ska vara långsiktigt effektiv och att minskade utsläpp ska kombineras med ekonomisk tillväxt.

Det är således av största vikt att granska Klimatklivets för att säkerställa att Sveriges klimatpolitik är så kostnadseffektiv och ändamålsenlig som möjligt.

När Riksrevisionen i januari 2019 utvärderade Klimatklivet med avseende på genomförande, utformning och rapportering kom man fram till att Naturvårdsverkets rapportering varit utförlig med både positiva och negativa synpunkter (RiR 2019:1). Riksrevisionen uppmärksammade dock att regeringen har underlåtit att rapportera Naturvårdsverkets negativa synpunkter till riksdagen. Riksrevisionen skrev bland annat:

”Regeringen har rapporterat till riksdagen genom budget och vårpropositioner. Riksrevisionen bedömer dock att regeringen har valt att återge en ensidigt positiv bild av det som Naturvårdsverket rapporterat. Det saknas även en samlad samhällsekonomisk bedömning av stödets effekter.”

Klimatklivet är dyrt, ineffektivt och otillräckligt. Det är i sig allvarligt att regeringens viktigaste initiativ inom klimatområdet uppvisar sådana brister. Men det är lika allvarligt att regeringen undanhåller information för riksdagen och att den i sin skrivelse som svar på Riksrevisionens granskning inte bemöter kritiken om att rapporteringen till riksdagen inte är heltäckande och därmed varit otillräcklig.

I Klimatlagen (2017:720), som trädde i kraft den 1 januari 2018, finns numera ett tydligt krav på regeringen att genom klimatredovisningar och klimathandlingsplaner presentera en bedömning av hur klimatpolitiken påverkar möjligheterna att nå de nationella och globala klimatmålen. På detta sätt har kravet på redovisning och möjligheten att granska klimatpolitiken stärkts.

I Klimatlagen §4 slås det också fast att regeringen varje år ska lämna en klimatredovisning till riksdagen i budgetpropositionen som ska innehålla bland annat en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året, vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt om det finns behov av ytterligare åtgärder. I riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen för 2016 betonade miljö- och jordbruksutskottet att redovisningen av resultatet av olika åtgärder på klimatområdet från regeringen inte är transparenta. Utskottet menade även att det är angeläget att erfarenheter från tidigare satsningar tas till vara i nya satsningar. Slutligen önskade riksdagen återkommande rapportering om hur medlen används och effekterna av införda åtgärder.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer jag att konstitutionsutskottet granskar om klimat- och miljöminister Isabella Lövin och regeringen genom avsaknaden av tillräcklig och heltäckande rapportering till riksdagen har agerat på ett sätt som riskerar att vilseleda riksdagen och allmänheten om Klimatklivets kostnadseffektivitet och effekter på klimatet.

Jessica Rosencrantz

Riksdagsledamot, Moderaterna

